

פרשת השבוע על פי אור החיים הקדוש

ה"ה
1

לע"נ הורי ר' אליהו בן בת שבע ז"

פרשת כי תצא

לאה אירן בת טאוס ז"ל

גבורה גדולה מזו, ולזה אמר למלחמה בפת"ח תחת הלמ"ך ט:

ואומרנו על אויביך. בא להעיר כי לא מלחמה זו כגבור הלוחם ללכוד עיר, וכשיקוץ כמלחמה יפנה וילך לעצמו, אלא כאדם הלוחם עם אויבו שאם יתרשל יקום עליו והכהו, כמו כן אם יתרשל האדם מללחום את האויב, יקום עליו ויאבדהו מן העולם, ומכתיבו הכתוב שהגם שתקיף הוא היצר מכת האנושי, אף על פי כן יתנהו ה' בידו:

ואומרנו ושבת שבינו. דקדק לומר שכיו, ולא אוחו, שאין בו ממש בעצמו, והעדרו הוא המקווה, אלא שכיו, פירוש מה ששבה הוא מכחינת הטוב ממך ומכיוצא כך, כפיתויו וכןצחוננו, שכמה נשמות מעם בני ישראל שכויות בידו:

ואומרנו וראית בשביה אשת יפת תואר. אמר אשת סמוך, פירוש נשמת אדם, כי אין הס"מ שולט בנפש עד שחרד מטה ותכנס באדם, ממנו הוא לוקחה בשבי, והנפש תקרא אשה, וקרא לזו יפת תואר, כי הנפש יפה עד מאד, אלא שמתנוללת במעשים הרעים, וכשינוצח היצר או ישכיל האדם בנפשו מה יפה ומה נעימה היא:

3. אמרינו הצניקה א הזור

ד. ואמר עוד עוד לא תראה את חמור אחיך וגו'. נתכוין בזה שלא יאמר הצדיק שלא נצטווה אלא על איש הנידח בעבירות אבל ישנו בהשב, אבל אם נפל והרבה להרשיע הנופלים תקומה ואבדה תקוה ממנו, לא כן הוא, אלא לא תראהו ותתעלם, וצריך להקים עמו:

דקדק לומר עמו, דוקא אם הוא מסייע בדבר שרוצה לשוב, אבל אם הוא נופל ואינו חפץ בהקמתך פטור אתה, שזה נכנס בגדר לץ, וכתיב (משלי ט ח) אל תוכח לץ פן ישנאך:

ה. אמרינו הגור א צניק וגו' דברה תורה

יג. כי יקח איש אשה וגו'. דברה תורה כנגד בני אדם, גם בני איש אשר חוזרים פניהם מן התורה, כאמרם כי היום קצר למה שצריך להשתדל על המחיה, ועליהם אמר הכתוב כי יקח איש אשה, זאת התורה המאורסה, וכא אליה שכבר זרחה עליהם אורה של תורה בהר סיני וקבלו הלוחות, ושגאה פירוש שאין לכם חפץ לתת לה עונתה כמשפט, וכשכא מוכיח לדבר אליו למה תמאס אשת נעורים, משיב כי אין התורה זנה ומפרנסת והוא צריך למחיה, גם אינו רואה סימן ברכה מאמצעות לימודה, הגם כי יעסוק בה, אין נפתחין לו שערי פרנסה טובה, ואדרבא רואה כי כל האנשים שרחקוה ואינם חושבים בה כל עיקר כתייהם מלאים כל טוב:

10. אליו למה תמאס אשת נעורים, משיב כי אין התורה זנה ומפרנסת והוא צריך למחיה, גם אינו רואה סימן ברכה מאמצעות לימודה, הגם כי יעסוק בה, אין נפתחין לו שערי פרנסה טובה, ואדרבא רואה כי כל האנשים שרחקוה ואינם חושבים בה כל עיקר כתייהם מלאים כל טוב:

15. שרחקוה ואינם חושבים בה כל עיקר כתייהם מלאים כל טוב:

עוד ירצה, לפי שנאמר ונתנו ה' וגו' בידך, לזה כשאמר ושבת גמר ואמר שבינו, פירוש מה ששבו ועומד לפניך, עוד רמו שהגם שתהיה אתה בגדר שבינו, לפי ערך המשתער ללוחם ונלחם, אף על פי כן ושבת, ומזה עיניך תחזינה כי ה' הוא הנותנו לפניך ולא כחך ועוצם ירך עושה חיל:

ובדרך רמו תחבאר הפרשה על זה הדרך, הנה כל בנין העולם וקיומו, תלוי במעשה עם בני ישראל, אם יטיבו דרכיהם העולם קיים, וישימחו השמים ותגל הארץ, גם ה' אלהינו ישמח ויגל בנו, ויושר דרכם של ישראל תלוי בנצחון יצר הרע:

ובא הכתוב להעיר האדם כי ביציאתו מעולם העליון לבוא לעולם הזה יהיה מוכן למלחמה, כי לא יחשוב שאין צריך תגבורת לנצחון זה, אלא אדרבא לזו יקרא מלחמה, על דרך אומנם איזהו גבור הכובש את יצרו (אבות פ"ד מ"א), שאין

ואחר כן תבוא אליה. פירוש אתה תכנס ליהנות מאורה, בסוד אומרו נפש עמל עמלה לו (משלי טו כו), ותסייעוהו לעמוד בדרך הנאות, ותקרא אתה בעליה שקנית אותה בכח מעשיך, והוא אומר ובעלתה. גם ליום התחיה תהיה מיוחדת לך לחזור לגופך ותעמוד בה, והוא אומר והיתה לך לאשה:

וחזר הכתוב לצוות על הנפש, שאם האיש לא נטה לבו לקוות להטיב לנפשו ולהתעצם להאיר לה בעולם העליון, על כל פנים יזהר שלא יריע לה כדרך שאמר שלמה (קהלת יב ז) והרוח תשוב אל האלהים אשר נתנה, ודרשו במסכת שבת (קנ"ב:) תנה לו כמו שנתנה לך, והוא אומר אם לא הפצת בה ושלתה לנפשה, פירוש שלא תמסרנה ביד שכאי, אלא בת חורין ואין עליה יד מושל:

אן ירצה, על דרך מה שאמרו בזוהר (ח"ג טו) בפסוק נפשי אויחיך בלילה (ישעיה כו ט), שעל השכינה הוא אומר נפשי, והוא מה שרמו באומרם ושלחתה לנפשה, שהיא השכינה שתחזור למקום שיצתה ממנו:

ואומרנו ומכור לא תמכרנה וגו'. על דרך מה שדרשו בספר זוהר (ח"ב צו.) בפסוק לעם נכרי לא ימשול למכרה (שמות כא ח), ואומרם בכסף, לפי שיאמר אדם איך ימשול אדם בנפשו למכרה, לזה אמר בכסף לשון כוסף, כי כאמצעות תאות וכוסף לבות בני אדם ימכרו את נפשם ביד אויב, ורמזנו מזה בפסוק את כסףך לא תתן לו כנשך וגו' (ויקרא כה לו):

כא. י. כי תצא למלחמה על אויביך וגו'. צריך לדעת למה הוצרך לומר כל זה, שלא היה צריך לומר אלא כי תראה בשביה אשת וגו'. ועוד אחר שאמר כי תצא למלחמה, לא היה צריך לומר על אויביך:

ואולי כי לפי שכא הכתוב להתיר יפת תואר שאסורה שלא בשעת מלחמה, גם להתיר קדלי דחזירי (חולין זט.) ושאר איסורין, חש הכתוב שכיציאת ישראל למלחמה רגליהם לרע ירוצו, כדי שיהנו מדבר איסור:

לזה בא הכתוב והתנה ואמר כי תצא תהיה יציאתך למלחמה להגנם מאויביך שהם אויבי ה', על דרך אומרם (תהלים קלט כא) הלא משנאיך ה' אשנא וגו' לאויבים היו לי, לטעם זה תהיה יציאתך, ואם תעשה כן, ונתנו ה' אליך בידך ושבת שבינו, ומזה אתה למד שזולת כן אם תהיה יציאתך לטעם אחר, והטעם מוכן ממה שאמר בענין, אינו מוכטח שינתנה ה' בידו:

3. אמרינו ב בת טאוס

2. כי יקח אשה כנענית היא וכיוצא

ואמר וחשקת בה. פירוש אז החשק שהיה לו ברבוי היצר ובפיתויו ילבישם בה לתקן לה המושכלות, ועולם הקיים שכולו טוב, ואומרם והבאתה אל תוך ביתך, לפי שעל ידי פיתוי הרע מתרחק הנפש מהגוף, ושוכן חלק רע במקומה, כדרך אומרם טורף נפשו באפו (איוב יח ד), והגוף יקרא בית על דרך אומנם (מענית יא.) מי מעיד באדם קורות ביתו שהוא הגוף, וכשנוצח יצרו יביא נפשו לתוך ביתו, ויקרא כעל נפש, ולהיות שהנפש שקנה מקום טמא, צריך לנקותה מתחלואי הרע הנדבק בה, שהוא בחינת שער הראש, והוא אומרם וגלחה את ראשה, גם בחינת הקליפה הרמחה בצפרנים, אמר כנגדה ועשתה את צפרניה לשון תיקון, ותסיר מסוה הטומאה המתכסה בה הנפש מרוח הטומאה:

והוא אומרם והסירה את שמלת שביה מעליה, פירוש שקנתה משכיותה במקום טמא, וזה יהיה על מירוק החטאים, ודרכי התשובה, והכנת הדעת, מול אלהי ישראל ברוך הוא. ויבחר מקום מושב לה בית המיוחד לישראל שהוא "בית המדרש", והוא אומרם וישבה בביתך. ותתורה בבכי על אשר מעלה כאביה ואמה, ועל פרידתה מהם, אביה זה הקדוש ברוך הוא. אמה היא כנסת ישראל (בכרות לה:). ירח ימים זה שיעור המספיק לשב, או ירמוז, לחודש המיוחד לתשובה שהוא חודש אלול:

9 1. מקנה אביו אל תגבר
 והוא אומר ושמ לה עלילות דברים,
 והוציא עליה שם רע, באומרו את
 האשה הזאת לקחתי, פירוש שאינו כופר
 בליקוחיה, אלא שאומר ואקרב אליה ולא
 מצאתי לה בתולים, פירוש לשון חזק, כי
 עוסקיה סביב יתנו לדפוק על דלתי אחרים
 למצוא טרף:

מורי הכתוב כי הקדוש ברוך הוא שהוא
 הנקרא אבי הנערה וכנסת ישראל
 יתבעו עלבונה של תורה לפני בית דין
 הגדול, והוא אומר ולקח אבי הנערה ואמה
 והוציא את בתולי הנערה, רמז חזק ועלייה
 (ס"א פעליה) והשגות רמות יושגו
 באמצעותה, ויתבעו עלבונה בבית דין,
 כאומרו השערה והוא מה שאמרו בזהר
 (ח"א פ. 5) כי עתיד הקדוש ברוך הוא לתבוע
 עלבונה של תורה, וכאומרם במשנה (אבות
 פ"ז מ"ב) אוי להם לכריות מעלבונה של
 תורה:

10 והנה טענת העומד לתבוע עלבונה כחובה
 לפנינו, כאומרו ואמר אבי הנערה
 אל הזקנים את בתי נתתי לאיש הזה, לאשה,
 פירוש לא נתתה לענגה בקרן וזינת, אלא
 להתנהג עמה במנהג אשה לכל יגוע שארה
 כסוטה ועונתה, כמו שמפורשים שלשת
 הדברים בספר הזוהר (תיקון ו) שכולם
 צריכין לתורה:

12 ויאמרו ואם אמת היה הדבר וגו'.
 פירוש אם אירע כי תורה שלמד זה
 האיש וכחן בה שאין לה בתולים, היתה
 תורת מינות שלמדו צדוק ובייתוס, ותורה
 כזו אין בה חזק, והיא חלק רע, לתורה כזו
 יצו ה' לרמות בה אבן לסוקלה ולאבדה,
 כאומרו ומתה, הגם כי הן הנה הדברים
 שיצאו מפי הקדוש ברוך הוא, אף על פי כן
 הכוונה לא כך היא, וכבר אמרו ז"ל (גישין
 10 מה:) על ספר תורה שכתבו מין ישרף, כי
 עשתה נבלה לזנות וגו' ובערת הרע, כי זו
 תקרא חלק רע וצריך ביעור:

13 כב. א. לא תראה את שור וגו'.
 פרשה זו באה לרמוז בפרטות
 חיוב התוכחות, שצריכין בני אל חי צדיקי
 עולם לעשות לעם ה', והן אלה צדיקים
 יקראו לצד מעלתם אחים, כמו שהעירותין
 (ויקרא יט ז') שכינוי זה הוא מדיגיגה היותר
 מעולה שבכל כינויים אשר יתכנו בהם
 יחידים עם:

כב. ואומר עזר כי ימצא איש שוכב
 וגו'. יתבאר על פי דבריהם ז"ל
 (סנהדרין נט.) שאמרו גוי העוסק בתורה חייב
 מיתה עד כאן. והוא אומר כי ימצא איש
 שוכב עם אשה שהיא מאורסת לבעלה
 שהיא התורה כלת ישראל, ומתו גם שניהם,
 פירוש העכו"ם העוסק וגם התורה ההיא לא
 יהיה לה עליה, אלא תדעך נרה ואין לה
 חיות כדרך אמרי תורה דכתיב (משלי ד כב)
 כי חיים הם:

5. תפלה על התורה

10 **וישנאה.** כאן רמז סיבת ההרחקה ממנה
 שבאה מאותה בחינה הנקראת
 שנאה, ונותן טעם ההרחקה מפני שלא מצא
 בה תוקף וחזק, והוא אומר והנה הוא שם
 עלילות וגו', דקדק לומר והנה הוא, להעיר
 כי אין זה אמת שלא גרם לו, אלא השנאה
 השוכן בקרבו:

ואלה בתולי בתי וגו'. והיו הדברים
 ברורים כשמלה כמה מעלות וחזק
 התורה, שתחילת כל דבר כל העולם כולו
 בה נברא, בשבילה נברא, ובה מתקיים, וכל
 טובה הצפונה לעולם הבא ואוצרות החיים
 והטוב נקנים בה:

15 ואמר הכתוב כי זה יהיה משפט האיש
 ההוא על פי בית דין, ראשונה ויסרו
 אותו, על דרך אומרם ז"ל (ברכות ה.) אם
 רואה אדם שיסורין באים עליו וכו', יתלה
 כביטול תורה, פירוש על מה שבטל התורה,
 ונדחקו האחרונים בפירוש דבר זה בטענת
 הלא ביטול עון גדול הוא, ולמה לא תלה בו
 עד שלא מצא:

15 ויישוב הדבר הוא לפי שאין שיעור למה
 שצריך בעסק התורה, כאומרם
 (אבות פ"ב מ"ז) ואין אתה בן חורין להבטל
 ממנה, והגם שיראה בעיני אדם שעסק,
 כשיראה יסורין באים עליו באין עון, ידע כי
 כמו שראי לו לעשות לא עשה, ועל זה
 ענשוהו:

14 דברי פני כב'
 15. ה. תפלה על התורה

15 ואותם צוה ה' כי תראה את שור, אלה
 הם בני אדם שנמשלו כבהמות
 והם צאן קדשים, ולזה קראם שור ושה,
 אחיך שהוא הקדוש ברוך הוא ז", ויחס לו
 שם זה להעיר אל מי מקדושי הוא מצווה
 שהם הצדיקים, כמו שכתבנו ז":

10 ואומר נדחים. על דרך אומרם (לעיל ד
 ט) ונדחת והשתחית להם וגו',
 שהעובר פי ה' יקרא נדח, ויצו ה' לכל
 יתעלם אלא ישיבם לאחיו הוא אלהי עולם,
 וכפל לומר השב תשיבם, נתכוון כי
 מתחילה ישיבם לדרך הטוב, ובוה יתקרבו
 אל אביהם שבשמים, והוא אומרם תשיבם
 אל אחיך:

15 ב. ואומר ואם לא קרוב אחיך וגו'.
 בזה העיר כי הוא מדבר על זמן גלות
 האחרון כי לא קרוב, כדרך אומרם (כמדבר כד
 יז) אשונו ולא קרוב, עוד לו ולא ידעתו,
 שנסתם הקץ, ואין ידע מתי "קץ הפלאות",
 וזה יסובב הרחקת הלבבות מהמאונה ונטווי
 רגל כאשר עינינו רואות בדורות הללו, עם
 כל זה יצו ה' ואספתו אל תוך ביתך, זה בית
 המדרש, וילמדוהו אורחות חיים ודרך ישכון
 אור, לכל יטה מני אורת, ולא ימצאהו אויבו
 במחשבות וטענות כחכות כי "אור תורה"
 תצילהו, וזה יהיה עד שיתרצה ה' וידרשהו,
 והוא אומרם עד דרוש אחיך אותו והשבתו
 לו, פירוש מעלה עליו הכתוב כאילו הוא
 משיבו מני אויב:
 כן יגיד נח צדק ושלום

10 ויאמרו וענשו אותו מאה כסף. רמז
 למאה ברכות שחייב לברך ככל יום
 כמו שדרשו (תנחומא קרח יב) מאמרו (לעיל י
 יב) ועתה ישראל מה ה' אלהיך שואל, אל
 תקרי מה אלא מאה, ופסוק זה בבעל
 תשובה נאמר כאומרם (בגמרא) (כ"ד כא ו)
 אין ועתה אלא תשובה דכתיב (לעיל י יב)
 ועתה ישראל מה ה' אלהיך שואל וגו' עד
 כאן, שחייב להשתדל להשלימם:

10 ואומרם ונתנו לאבי הנערה. שכולן הם
 ברכות לה' שהוא אבי הנערה,
 ואומרם כי הוציא שם רע על בתולת ישראל,
 שהיא השכינה, שהיא כללות ישראל, והיא
 מדה העשירית שכוללת מאה, והיא נקראת
 תורה שבעל פה כידוע ליודעי חן:

10 ואומרם ולו תהיה וגו'. פירוש הגם
 שאין חיוב בתלמוד תורה אלא
 קביעות עתים, אדם כזה שהוציא שם רע
 עליה צריך לשקוד על דלתותיה כל היום
 וכל הלילה לא יוכל לשלחה כל ימיו. וכזה
 מצינו להם לרבתינו ז"ל (ויק"ד בה א)
 שאמרו שבעל תשובה אם היה רגיל ללמוד
 דף אחד ילמוד שנים, וכן על זה הדרך, וזה
 בעל תשובה משאר העבירות, אבל מוציא
 שם רע על התורה משפטו כל ימיו עמה
 ישב תורתו אומנתו:

15 או ירצה שצריך החכם להשתדל עם בני
 ישראל בכח "התורה והמוסר" עד יום
 פקודה שידרוש ה' נשמתו, ואז הרוח תשוב
 אל האלהים, ודקדק לומר והשבתו לו שאם
 ימצאו קרסוליו לא תשוב הנפש אל האלהים
 ותלך לחרפות:

10 ויאמרו וכן תעשה. לפי שיש
 באמצעות האדם שלשה דברים, הא'
 הרכבת הגוף, ב' חלק הרוחני שבאדם, ג'
 חלק התורה המאורסת לכל אחד מישראל:

10 כנגד הרכבת הגוף אמר כן תעשה
 לחמורו, כנגד חלק הרוחני אמר כן
 תעשה לשמלתו, כי בחינה זו תקרא שמלה
 כאומרם במסכת שבת (קנב:) משל למלך
 בשר ודם שחלק בגדי מלכות לעבדיו, וכנגד
 חלק התורה אמר וכן תעשה לכל אבדת
 אחיך, וקראה הכתוב אבדה כמו שרמז רבי
 שמעון בר יוחאי (קידושין ב:) משל למי
 שנאבדה לו אבדה מי מחזור על מי וכו', כי
 חלק העולה לאיש זה הנה הוא אבוד
 מהעולם, כיון שאין זולתו יכול להשיגו,
 כאמרם ברבי המקובלים, וכאמצעות
 השכתו בתשובה הנה הוא מוצא אותה: